

FRI-2B.313-1-L-16

ABOUT MEASURE OF LAW

Svetla Marinova

Associate Professor in Theory of law and state, PhD

Department of Public Law

University of National and World Economy

E-mail: smarinova@mail.bg

***Abstract:** The measure of law in one way or another is part of legal evolution. The measure is an intrinsic feature of law. Prior to regulation law distributes, sets the measure of the goods. Therefore, through the measure of justice, it reflects the qualitative and quantitative dimension of law addressed to the subjects. Through the measure of law, it transposes fundamental legal thinking to a qualitative-quantitative point of view.*

***Keywords:** measure of law, regulation, dimension of law.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Мярата е дефинитивно понятие за правото като регулаторна система. То е различно от т. нар. мярка на закона¹⁵². Интерес за нас представлява мярката на правото, а не мярката на закона, тъй като общата теория на правото е предпоставка за всяко правно, а от там и догматично понятийно обяснение на правото

ИЗЛОЖЕНИЕ

Правната мяра е от кръга на тези ценностно-съдържателни понятия, които имат за цел да не остане правото безкритично към закона. Тя е правноселектирано, дължимо качество на правните възможности на субекта с оглед полезността на благо. Правната мяра съдържа спецификата на нещата. Тя показва нормалното, типичното, правилното за даден вид явления, отразява повтарящото се за масови явленията, отношения и действия. Мярката борави с качествено-количествени показатели¹⁵³, при което явления, действия, отношения да получат оптимална правовост, оптимално правно състояние¹⁵⁴. За да бъде част от същността на правото, правна мяра съдържа целта, правнорегулативното насочване към желани, избрани правни последици. Тя носи и пътя, пътищата към целта, отразява преднамереното, нормираното в правото. Съдържа желан, полезен, правнодопустим резултат и способ за постигането му. Способ, който е конкретизиран в правно съдържание – сочи вида и границите на защита на правнозначимите блага.

Човек е биосоциално същество. Социализацията представлява отделянето на човека от природата и придобиването на независимост чрез създаването на трайни практики с положителен резултат, оценявани като полезни и чрез отхвърлянето на други, оценявани като вредни. На основата на полезното и вредното се базират и първите социални позиции, условно определени като “човек е свободен да извърши действия” и “човек не е свободен да извърши действия”.¹⁵⁵

Във връзка с други ценностно-оценъчни понятия, изграждащи най-дълбоката същност на правото, мярката може да се определи като конкретизация на правния интерес.

---

¹⁵² Радев, Д. Онтология на правото, Пл. 2009, с. 221.

¹⁵³ Правната мяра отговаря в правото на три въпроса: за кого? Какво? Колко?

¹⁵⁴ Михайлова, М. Теория на правото, С., 1996, с. 37.

¹⁵⁵ Куманова Е. Новото осево време В: Научни трудове на РУ, 2013, т. 52, с. 7, с.26

И мярата и интереса в правото се обосновават чрез обществени¹⁵⁶ и правнозначими ценности, те стъпват на тях, конкретизират правния смисъл. Най-обобщено целта на правото се съдържа в неговия смисъл. Целта на правото, насочена към група обществени отношения се съдържа в принципите на правото. Те носят смисъл.

Ако продължим със смисловата и логическа верига, правният интерес е това явление, което съдържа в конкретизиран снет вид целта. Правният интерес сочи правнодопустимото отношение на правния ред към едно благо. Правният интерес от теоретична и философско-правна гледна точка показва правната власт, която опосредства благата и правната власт над тях. Свежда се до релацията правнозащитено-правнонезащитено благо с оглед защитата, която правния ред предоставя. По отношение на субектите най-общо правният интерес се конкретизира чрез релацията правнодопустимо-правнонедопустимо, правнопозволено-правнонепозволено правно действие, бездействие, поведение. Защото всяка човешка, в това число правна дейност е целенасочена. Тя обаче е поставена в контрола на правно въздействие, затова може да е допустима- недопустима.

В тази верига мярата е третата степен на конкретизация на целевата активност на поведението на човека. Тя показва съдържанието на правото, защото то е обърнато и приближено към човека. В координантната система на благата и реда¹⁵⁷, правната мяра показва правнодопустимите средства и техния обем, чрез които да се защити правнодопустимия интерес на субектите. Правната мяра е модел, връзка, еталон, вплетен в правото. Моделът показва, измерва, конкретизира правно отмереното като част от реда на правото. Мярата дава израз на едно правно качество, детайлизира се в правна позиция¹⁵⁸. Конкретизира се чрез вид и обем на дискурсивните правни позиции - субективни права, юридически задължения¹⁵⁹, правни забрани, правни заповеди. Израз на нарушена правна мяра, в която отсъства правнопозволено и целенасочено поведение е института на злоупотреба с право¹⁶⁰. В този случай средствата и атрибутите на правото противоречат на правната мяра, тя не може да служи като еталон за правост, което е нейно основно качество. Като пример можем да посочим забраната съдът на държавата, в която се иска признаване и допускане на изпълнение на чуждестранни съдебни решения, да преразглежда спора по същество.¹⁶¹ Друг пример в тази насока е свързан с действието на законите по отношение на лицата, граждани на съответната държава, дори и когато те пребивават в чужбина, както и чуждите закони относно същите правоотношения, които действат по отношение на чужденците, пребиваващи в държавата-домакин. Правилото важи за физическите и юридическите лица в рамките, в които може да бъде приложено. Именно тези закони във всяка държава имат отношение към положението на индивида в общността, в семейството и в рамките на основните обществени отношения; те определят рамките на неговите лични права и задължения.¹⁶²

¹⁵⁶ Йорданова, З. Публичният интерес, обществените ценности и държавното управление. В: Научни трудове на РУ, 2010, т.49, с. 7, с. 146.

¹⁵⁷ Михайлова, М. Правото-смисъл, сянка, противоположности, С. 2001, с. 7. Същата смислова база за разглеждане на правните явления поддържа и проф. Лъчезар Дачев.

¹⁵⁸ Дачев, Л. Юридически дискурс, Русе, 2004, с. 202 и следващите. Авторът обосновава разликата между правна позиция и правно качество. Поддържаеме разликата между понятията. За настоящото изложение боравим с тях като равностилни.

¹⁵⁹ Маринова, Е. Понятието правно задължение (основни теоретични концепции). В: сборник научни доклади от Международната конференция на Бургаския свободен университет, Бургас, 2010, с. 486-487.

¹⁶⁰ Вълчева-Куманова, Е. Подходи за изследване на злоупотребата с право. В: Научни трудове на РУ, 2012, т. 51, с. 7, с. 26.

¹⁶¹ Вж. Йовчева Т. Действие на закона в пространството. Варна, 2015, с. 89

¹⁶² Вж. Йовчева Т. Териториално действие на закона относно личния статус на физическите лица В: Научни трудове на РУ, 2013, т. 52, с. 7, с.45

Ако се върнем към смисловата верига, принципът носи ценности и цели на правото. Той съдържа смисъл и обосновава. Правният интерес по-конкретно отразява същността на правото да защитава, регулира, разпределя и преразпределя благата, включени в оборота на правния живот. Правният интерес е показател за защитната функция на правото, той отразява същността на правото. Правната мяра конкретизира и стеснява правният интерес чрез уточнение на правното съдържание. Измерител за правната мяра е полезността на благото. За това тя сочи не само за кого, но и какво и колко предоставя правния ред като възможности за достъп до благата. Правната мяра най-тясно се съотнася с моделите на човешко поведение. И тя като интереса е положена в смет вид в норми, субективни права, задължения, забрани. Мярата намира правна проява чрез условията и последиците на правнозначимото поведение на субектите. Правната мяра кореспондира с отмереното, което се съдържа в моделите на права, задължения, заповеди, забрани. Носи огромна социална енергия, на полезно, целесъобразно, ефективно-разчетено поведение, към което е добавено нормативното, дължимото. Правната мяра стои най-близко до фактическото, но не е фактическо. Тя се основава на обществените ценности и интереси. Задачата и е да конкретизира и моделира съществуващото към правноизискуемото. С функцията си да е критерий, модел, чрез нея се прави извод дали регулираното фактическо е приело предписаните характеристики и дали правната мяра е преминала в съществуващото¹⁶³. С тези си характеристики тя е критерий за правовост.

---

¹⁶³ Михайлова, М. Цит. Съч. С. 42.